

Projekts Nr.JUST/2010/KPEN/AG/1546 "Atjaunojošā taisnīguma aktuālas problēmas, risināšanas perspektīvas Eiropas Savienībā"

Konference „Cilvēktiesību samērošana un preventīvo piespiedu līdzekļu izpratne”

Rīga, 2013. gada 27.marts

Tiesiskais regulējums Skotijā

Sanita Sīle
PROVIDUS pētnieku
asistente

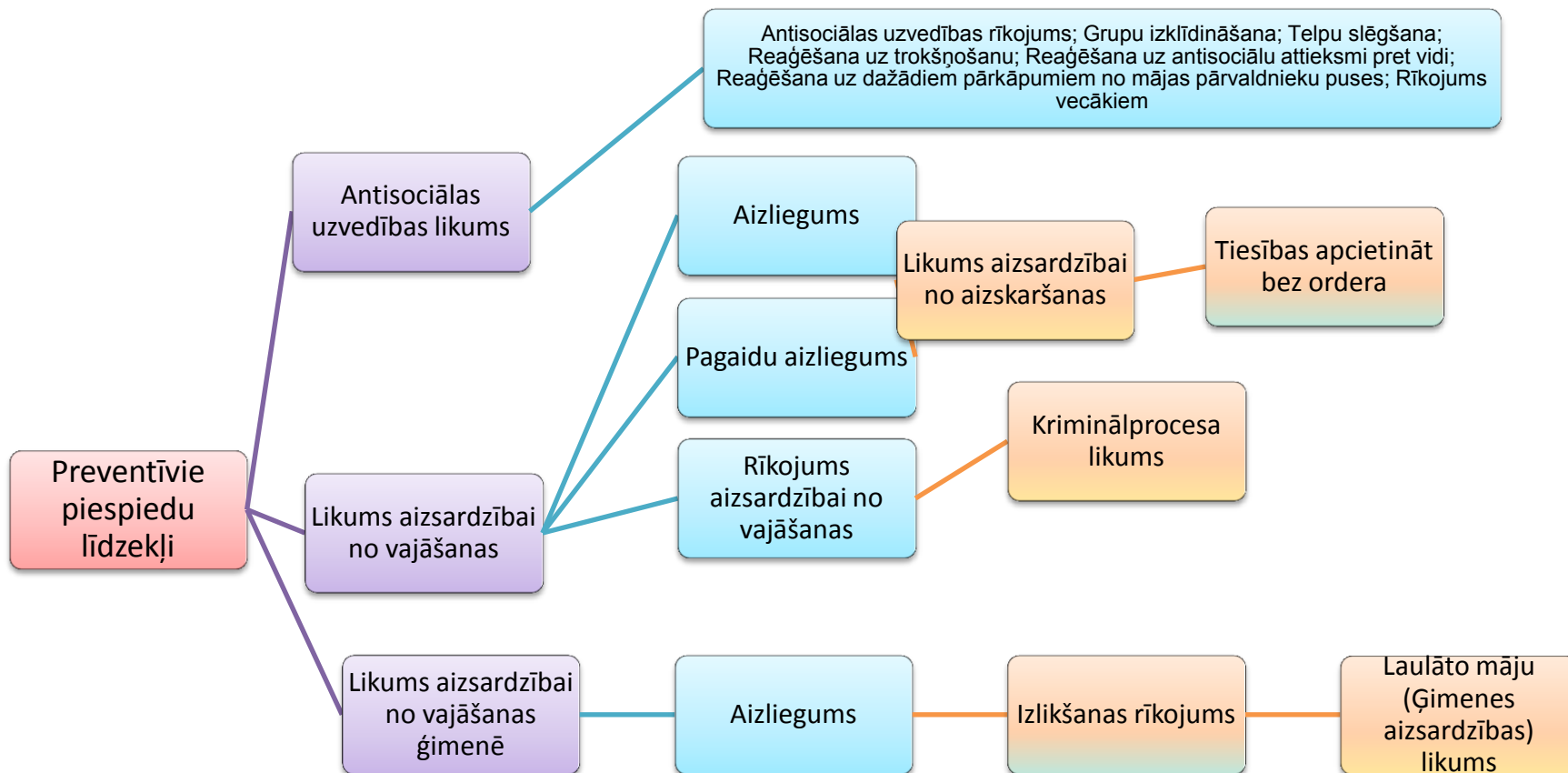
Pētījumu līdzfinansē no Eiropas
Komisijas programmas
"Krimināltiesības" projekta Nr.
JUST/2010/JPE/AG/1546
"Atjaunojošā taisnīguma aktuālās

Normatīvais regulējums Skotijā

- Preventīvo piespiedu līdzekļu normatīvais regulējums Skotijā ietver sekojošus likumus:
 - Antisociālas uzvedības likums (*Anti-social Behavior Act* – angļu val.)
 - Likums aizsardzībai no vajāšanas (*Protection from Harassment Act 1997* – angļu val.)
 - Likums aizsardzībai no vardarbības ģimenē (*Domestic Abuse (Scotland) Act 2011* – angļu val.)
 - Likumu aizsardzībai no aizskaršanas (*Protection from Abuse (Scotland) Act 2001* – angļu val.)
 - Laulāto māju (Ģimenes aizsardzības) likums (*Matrimonial Homes (Family Protection) (Scotland) Act 1981* – angļu val.)

Preventīvo piespiedu līdzekļu sistēma

Pētījumu līdzfinansē no Eiropas Komisijas programmas "Krimināltiesības" projekta Nr. JUST/2010/JPE/AG/1546 "Atjaunojošā taisnīguma aktuālās

Antisociālas uzvedības likums

- Antisociālas uzvedības likumā paredzētie preventīvie piespiedu līdzekļi:
 - Grupu izklīdināšana; Telpu slēgšana; Reaģēšana uz trokšņošanu; Reaģēšana uz antisociālu attieksmi pret vidi; Reaģēšana uz dažādiem pārkāpumiem no mājas pārvaldnieku puses.
 - Antisociālas uzvedības rīkojums
 - Risinājums gadījumiem, kad persona uzvedas veidā, kas citiem izraisa vai visticamāk izraisīs trauksmes sajūtu un stresu.
 - Sekas par AUR pārkāpšanu vai nepildīšanu var būt cietumsods uz laiku līdz 5 gadiem vai naudas sods, vai abi.
 - Rīkojums vecākiem
 - Tas paredzēts, lai risinātu jautājumu ar vecākiem, kas apzināti vai bezatbildības rezultātā nevēlas tikt vai netiek galā ar saviem bērniem.
 - Ja šāds rīkojums tiek izdots, personai, uz kuru tas attiecas, laika posmā līdz vienam gadam jāizpilda noteiktas prasības un šī persona saņem konsultācijas un norādījumus laika posmā līdz trīs mēnešiem.

Likums aizsardzībai no vajāšanas

- Aizliegums un Pagaidu aizliegums

- Mērķis – aizsargāt personu no vajāšanas, kas izpaužas kā trauksmes vai ciešanu radīšana vismaz divos konkrētas uzvedības gadījumos, jēdzienā „uzvedība” ietverot arī runāšanu.
- Aizliegumā un pagaidu aizliegumā var noteikt:
 - netuvošanos cietušās personas mājai vai darba vietai;
 - netuvošanos cietušās personas bērnu skolai;
 - aizliegumu iznest mēbeles vai citas piederošās lietas no dzīvesvietas;
 - aizliegumu draudēt, fiziski vai vārdiski aizskart, veikt aizskarošus telefona zvanus;
 - darīt jebko, kas varētu biedēt, radīt trauksmi vai ciešanas cietušajai personai vai tās bērniem.
- Lai runātu par vajāšanu, ir jākonstatē vai nu nodoms personu vajāt vai tādi apstākļi, kas jebkurai saprātīgai personai liktos kā vajāšana.
- Aizliegums un Pagaidu aizliegums tiek piemēroti civiltiesiskā kārtā, tāpēc nepieciešams pierādīt, ka ir “vairāk ticams”, ka vajāšana notiek.

Likums aizsardzībai no aizskaršanas

- Gan Aizliegumam, gan Pagaidu aizliegumam ir iespējams noteikt papildu tiesības bez ordera apcietināt personu, kas pārkāpj minētos preventīvos piespiedu līdzekļus.
 - Tiesības apcietināt personu var tikt noteiktas uz laiku līdz trīs gadiem, norādot konkrētu datumu, kurā šādas tiesības beidz pastāvēt.
- Jēdziens „aizskaršana” tiek skaidrots plaši –
 - tas ietver vardarbību, uzmākšanos, draudīgu uzvedību vai jebkādu citu uzvedību, kas rada vai visticamāk varētu radīt fiziskus vai garīgus ievainojumus, bailes, trauksmes sajūtu vai stresu, turklāt tas attiecas arī uz runāšanu un uz klātbūtni noteiktā vietā vai teritorijā.

Rīkojums aizsardzībai no vajāšanas

- **Civiltiesiskā kārtā izdots Rīkojums aizsardzībai no vajāšanas** paredzēts Likumā aizsardzībai no vajāšanas.
 - Rīkojumā var noteikt atturēšanos no noteikta veida rīcības uz noteiktu laika periodu (ieskaitot arī neierobežotu laika posmu).
 - Rīcībai, no kuras persona vēlas sevi pasargāt, nav noteikti jābūt pretlikumīgai vai aizskarošai – pietiek ar to, ka konkrētā rīcība izraisa bailes vai briesmu sajūtu konkrētajā personā, kas lūdz šo rīkojumu uzdot.
 - Rīkojumā var noteikt, piemēram, aizliegumu zvanīt, vairākkārt sūtīt īsziņas, sūtīt vēstules vai izsekot.
- **Krimināltiesiskā kārtā Rīkojums aizsardzībai no vajāšanas** var tikt izdots, pamatojoties uz prokurora lūgumu gadījumos, ja persona ir notiesāta par noziedzīgu nodarījumu, kas ietver arī vajāšanu.
 - Rīkojumu iespējams piemērot pat uz nenoteiktu laika periodu un sods par tā pārkāpšanu ir cietumsods uz laiku līdz pieciem gadiem vai naudas sods, vai abi.

Likums aizsardzībai no vardarbības ģimenē

- Likumā paredzēts civiltiesisks aizsardzības līdzeklis gadījumos, kad konstatējama vardarbība ģimenē.
 - Aizsardzības līdzekli var piemērot pret pieteicēja laulāto, partneri, dzīvesbiedru (ja personas dzīvo kopā, it kā būtu laulātie vai partneri) vai personu, ar kuru pieteicējam ir intīmas attiecības (ieskaitot attiecības starp puisi un meiteni, kā arī viena dzimuma pārstāvjiem).
- Atšķirībā no regulējuma Likumā aizsardzībai no vajāšanas – cietušajam nav jāpierāda, ka ir bijis konkrēts „uzvedības modelis” – pietiek ar vienu attiecīgas rīcības gadījumu, turklāt „uzvedība” ietver gan runāšanu, gan klātbūtni kādā vietā vai teritorijā.
 - Aizlieguma neievērošana ir noziedzīgs nodarījums, par ko var piespriest cietumsodu uz laiku līdz pieciem gadiem vai naudas sodu, vai abus.

Laulāto māju (Ģimenes aizsardzības) likums

- Par papildus aizsardzības mehānismu var uzskatīt Izlikšanas rīkojumu no dzīvesvietas.
 - Šādu izlikšanas rīkojumu var pieprasīt gadījumā, ja partneri ir precēti, ir reģistrējuši savas partnerattiecības vai dzīvo kopā tā, it kā būtu precēti vai reģistrētās partnerattiecības, turklāt abiem ir tiesības uzturēties konkrētajā dzīvesvietā.
 - Izlikšanas rīkojumu ir iespējams saņemt tad, ja partneris otrai pusei vai bērniem ir izdarījis vai ir draudējis izdarīt ko tādu, kas varētu radīt fizisku vai garīgu kaitējumu, un šāda rīcība ir pierādāma (piemēram, ar policijas ziņojumu, vēstuli no ārsta, draugu, ģimenes vai kaimiņu liecībām).
 - Tāpat tiek vērtēts, vai partnera kaitīgā rīcība visticamāk atkal atkārtosies – vai ir izveidojies konkrēts negatīvas uzvedības modelis.

Preventīvo piespiedu līdzekļu piemērošana

- Jautājumus par Preventīvo piespiedu līdzekļu piemērošanu Skotijā izskata pirmās instances tiesa civiltiesiskā kārtā.
- Preventīvo piespiedu līdzekļu pārkāpšanai vai nepildīšanai ir krimināltiesiskas sekas – naudas sods vai ieslodzījums, vai abi.
- Būtiski ne vien sodīt pārkāpuma izdarītāju, bet arī piedāvāt šai personai nepieciešamo atbalsta pasākumu kopumu (uzsvars uz prevenciju, integrēšanu, iesaistīšanu un komunikāciju)

Paldies par uzmanību!

Sanita Sīle
sanita@providus.lv

